

deze week
het gebied
te begroen
niet de
et den eer-
maat onzer
erden met
een on-
ieder op
in ernstige
an weten-
n. Studien,
ich tegen-
ft te scha-
lissatiën
in goeden
stunt van
vorderen.
geschool-
gen, welke
panning en
liten, n. l.
n ook de-
en hebben
leende.
en Dr. A.
ler erken-
de heeren
en, Mr. J.
en nu een
te andere
graad ver-
schap de
ze Univer-
teit ware
oor welke
nken. De
levensweg

studie van
n vinden.
lt zij reeds
geleerden.
over den
onder ons
Alexander
heel wat
niet kan
lijke reke-
ntheek
n wij voor
zijn.
te om zoo
macht, zal
zijn arbeid
Hij hoopt
niet heves-
kelijk klei-
Voubrugge
beiden ge-
door de-
rie in zijn
van gees-
zij zooveel

HOVV.

ISER,

YPER.

nigheid,
tevens het
nigegeven
ER en B.
rend. Prijs
10; 50 ex.
id / 0.90.
oor hand-

isie.

byterian

de druk.

ersiteit
r esne
ouden ter
dering der
op Gere-

osl.

d.

TATEN-
Utrecht

/ 0.25.
erminder-

STUK

ie.

OGIAAL
1891.

De Stan-
50 ex.

UKERTJ,
AM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geschouderden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Leveringen die later dan Donderdag 's middags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 30 October 1892. N°. 775.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Pioniers en andere en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van helderheden en Verlagen van Verrekening 10 Ct. per regel.

Het vijfde Gebod. ZONDAGSAFDEELING XXXI.

Alle niet zij de machten,
over haar gesteld, onderworpen
want er is geen macht
dan van God, en de machten,
die er zijn, die zijn van God
verordend. Rom. 13:1.

IV.

Zoo is dan het vijfde Gebod de band der menscheleke saamleving, zoowel in het huisgezin als in den Staat. Ter instandhouding van de menscheleke saamleving schuilt in dit vijfde Gebod tiennaal meer kracht dan in bajonet of sabel. En hoe meer het ongeloof er in slaagt, om ook dit vijfde Gebod van zijn Goddelijke sanctie te berooven, hoe dreigender het lossen worden van dien band der saamleving zich zal vertoonen. Daarom worde ook bij dat: „Eer uw vader en uw moeder" nooit een oogenblik vergeten, dat het de almachtige God, de Schepper van hemel en aarde, is, die u ook deze ordinantie als gebod oplegt. Ouders die om zich zelfs wille eerbij van hun kinderen eischen, slaan dus den bal geheel mis, en misbruiken het gebod des Heeren ten eigen profijt. Op zichzelf is vader, en is evenzo moeder, niets dan een creatuur, en onder de creaturen in zonde vervallen. In hen zelf is dus niets, waarom ze te eeren zouden zijn. Immers ook van hen geldt wat Jesaja uitroept: „Vrees niet voor den mensch, wiens adem in zijne neusgaten is, want waarin is hij te achten?" Over zulke uitheerlingen in de Schrift moet ge nu nooit heeschen, evenmin te als exclamatione dienst laten doen, maar ze te passen, eerst, let daar wel op, op *uizen*, en voorts op alle personen in uw omgeving, dus ook op uw ouders. En wees niet beducht, dat dit afbreuk aan uw eerbied zal doen; mits ge maar let op het beding, dat ge het woord van Jesaja eerst op u zelf hebt te laten slaan, en indien voorts de *majesteit Gods* u maar toespreke in het ouderlijk gezag.

Die majesteit Gods is en blijft dan ook bij dit gebod het vaste uitgangspunt. Hij is de Heere en gij zijt niets voor Hem. Ge zijt een druppel aan den eemmer en een stofke aan de weegschaal, en alle volkeren zijn als niets voor Hem gesicht. Tegen Hem heeft niemand iets te zeggen, maar Hij heeft in den meest volstrekten zin alles te zeggen over allen. Immers Hij schep, ze, zo zijn creaturen, en deswege doet Hij met alle schepsel naar zijn welgevallen. Onderwerping van den éénen mensch aan den anderen komt dus nooit tepas, tenzij Hij, de Heere uw God, dien andere over u stelt. Zoo is dus Gods soevereiniteit gezegenschap over alle creatuur de eenige bron van alle zegenschap van den éénen mensch over den anderen, en elke macht die niet in Gods soevereiniteit gegrond is, mist elk gezag.

Dit gezag van mensch over mensch heeft God de Heere nu, gelijk we zagen, in twee dingen gelundeerd, en in het lichaam en in de ziel. Het „Eer uw vader en uw moeder" is in ons lichaam gelundeerd door onze geboorte uit hen, zodat we vleesch van hun vleesch zijn; en gelundeerd in de ziel door zijn gebod. Dit laatste wil niet zeggen, dat pas op Sinai deze ordinantie ontstond;

want ook hier geldt, dat op Sinai niets betuigd is, dat niet oorspronkelijk, potentieel, den mensch als gebod Gods in zijn ziel was ingeprent. Zoo niet ge dan ook, hoe bij tal van heidensche volken, die nooit van Sinai hoorden, toch dit gebod van het eeren der ouders een macht werd. Nu nog, na den zondeval, werkt dit natuurlijke besel, door Gods algemeene genade, zóó machtig na, dat het over heel de wereld de saambindende macht der samenleving is, zij het ook in veelzins vervalschten vorm.

En gelijk nu de saamleving van het huisgezin door de geboorte in het lichaam, en door het gebod in de ziel, ligt verzekerd, evenzo ligt de saamleving van een volk gelundeerd in lichaam en ziel beide. In het lichaam door de opkomst van elk volk uit stamverwantschap, en in de ziel door het: „Alle zielen zij alle macht die over haar gesteld is, onderdanig." Terwijl eindelijk de zedelijke macht, waardoor deze band zijn kleem oefent, niet is de liefde, noch ook het dankbaar gevoel, maar de *gehoorzaamheid*. Wel toch wordt deze band door dank en liefde gesterkt en geheiligd; maar de eigenlijke natuur van dezen band mag nooit ter wille van het teeder gevoel vervalscht worden; en daarom moet de eisch blijven gelden, dat de tucht der gehoorzaamheid beide in het huisgezin en het leven der volkeren saambinde.

Dit geldt dus ook van de *Overheden*; want hoe groot ook het geluk van een volk zij, waaraan het mocht te beurt vallen, om in een Willem den Zwijger den stamvader van zijn koninklijke dynastie te begroeten, toch mag nooit gezegd, dat onze toewijding aan de zaak van ons vaderland rust in de liefde die we aan het Huis van Oranje toedragen, noch ook in de traditie van de groote Oranjes, die de 16de en 17de eeuw heeft aanschouwd. Die innige verkeerfheid aan onze Oranjedynastie is wel een heerlijk iets, dat er bijkomt, en die glorieuze herinneringen spreken ons wel toe; maar toch is dat nooit de grond, en mag het niet zijn, waarom we onzen koning of onze koningin hebben te eeren. Grond van onze onderwerpingheid aan de macht die over ons regeert, is en blijft altoos Gods heilig gebod, en ook wat tegenover koning of koningin van ons gevraagd wordt, is niet in de eerste plaats liefde, maar *gehoorzaamheid*. In dit opzicht staat dit gebod tegenover ouders of overheden volkomen gelijk. De eere die we hun hebben toe te brengen, komt hun toe, noch omdat ze zoo voortreffelijk noch omdat ze ons zoo lief zijn, maar omdat ze door God over ons gesteld zijn. Nu mag dit bij een vader of vorst, die in sterke mate u liefde afdwingt, meer van zelf en gemakkelijk gaan, maar toch ook een vader, die u bedroeft, of een vorst, die door zijn wetten en maatregelen u het leven bemoeilijkt, moet, wat de *gehoorzaamheid aan zijne bevelen* betreft, even stipt en willig door u gederbidgd worden; want goed of kwaad, de vader en de vorst blijven bekleed met de autoriteit, die God op hen gelegd heeft. Ze zijn zijn instrumenten; de organen van zijn wil.

En werpt ge nu tegen, dat toch gedurig allerlei vaders en moeders, en zoo ook allerlei vorsten en vorstinnen, dit gezag misbruikt hebben, de opvoeding van kroost en volk hebben verwaarloosd, en alzoo oor-

zaak zijn geworden, dat hun gesin te gronde, of het volk zedelijk en sociaal achteruitging, dan is dit volkomen waar, maar dit verzwakt het vijfde Gebod, wat hieruit voortvloeit, in het minste niet. Waren er menschen zonder zonde beschikbaar, dan zou God de Heere de zoodanigen met macht over de volken bekleed hebben; doch ze zijn er niet. Allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. God kon dus niet anders dan zondaren of zondaresen over de volken stellen, en kon ook u niet anders dan uit een zondigen vader en moeder laten geboren worden. Het is dus niet Gods schuld, maar de schuld van ons zondig geslacht, dat er over een zondig geslacht alleen zondige personen met macht kunnen bekleed worden. En als ge nu indenk, hoe alle zonde uit geestelijken hoogmoed en van Satan en van Adam opkwam, dan spreekt het toch wel vanzelf, dat ge een zondig mensch nooit met zulk een macht bekleeden kunt, of die macht zelve brengt de verleiding mede, om haar te misbruiken. Het is dus volstrekt niets vreemds, zoo die macht misbruikt wordt, maar eer te verwonderen, zoo ze niet wordt misbruikt. En uit dien hoofde kunt ge veilig zeggen, dat het een stuk van Gods algemeene genade is, als Hij aan een volk vorsten schenkt, gelijk Engeland er een in Willem III, onzen Prins van Oranje, ontving; en dat het evenzo een teeken van Gods gunste is, zoo een kind zeggen mag een vader te bezitten, die hoog in zijn schatting staat, of een moeder, die besef heeft hoe de van God ontvangen macht ten beste van haar kroost moet aangewend.

Bovendien zijn het op staatkundig gebied niet zelden de volken, die de vorsten slecht maken. Terwijl toch reeds in de macht die ze ontvingen, zulk een gevaarlijke verleiding voor hen ligt, omringd men toch de tronen niet zelden met een kring van laie viciers, die de vorsten bejegenen, alsof ze goden waren. Men handt de vorsten in een weelde, zoo overstelpend, dat geen menschenhart er gezond en frisch in kan blijven. En het gevolg is, dat de meeste vorsten niet in de wezenlijke wereld, maar in een *schijnwereld* leven, gelijk die door den kring der hovelingen voor hen getooverd wordt. In dit alles nu is de leugen, is een vergeten, dat de vorst een creatuur blijft, en is een te kort doen aan de eere Gods, die ook van de vorsten zelve eere wil ontvangen. Daardoor ontstaan dan die valse toestanden, die, gelijk onder Lodewijk XIV en XV in Frankrijk, het leven van het volk geheel van het leven van het hof scheiden. Tot dan eindelijk de vreeselijke Nemesis in den hartstocht van het oproer uitbreekt, en den vorst dien men eerst te sterk op zijn troon, als ware hij een god, bewierookt had, op het schavot laat sterven, als ware hij een verrader. Ge omdenkt daarom juist het gezag der vorsten, zoo ge den moed mist om ook tegenover het vorstelijk gezag de eere Gods in het vijfde Gebod te handhaven. Wie wierook voor de vorsten ontsteekt, vergiftigt hun hart. En wie door valse schijn ze uit de wezenlijke wereld in een ingebeelde wereld van eigen heerlijkheid overzet, zaagt de stutten weg, waar hun troon op rust.

Had men het vijfde Gebod in goede eere gehouden, dan zou allicht de geheele

tegenstelling tusschen het vorstelijk gezag en de volkssovereiniteit nooit zijn opgekomen. Beide toch worden bij die tegenstelling zóó opgevat, alsof betwijfel in den Vorst, hetzij in het Volk de bron zou schuilen voor een absoluut gezag. En dit nu juist is te eenenmale onwaar. Uit eigen hoofde soverain is noch de vorst noch het volk, en men zou heel wat valse begrippen gestuit hebben, indien men het woord van soverainiteit nooit anders dan van de Oppermacht des Heeren gebedigd had. *Sovereiniteit* beteekent nu eenmaal, dat ik niemand boven mij heb. En nu kan men dat wel zoo uitleggen, dat men een vorst soverain noemt, omdat hij *in zijn rijk*, — onder de menschen, niemand boven zich heeft, maar in den grond is toch dit zeggen onjuist. Ook in zijn rijk toch is de vorst slechts plaats-bekleeder, en ook in zijn rijk heeft hij wel terdege God den Heere boven zich. God, niet hij, is de soverain ook over zijn volk. De uitkomst heeft dan ook getoond, hoe men begonnen is met een vorst „soverein" te noemen, om daarna de religie uit den Staat te bannen, en het standpunt in te nemen, dat de Staat als zoodanig autonoom in eigen kring was, en met God niet kan rekenen. Nu nog is dit feitelijk het standpunt van onze liberalisten, zoo hier te lande als in geheel de wereld. Er mag wel religie onder het volk zijn, maar het rijk als zoodanig is niet onderhoorig; de regering heeft zich niet naar de geboden Gods te voegen; van een verantwoordelijkheid, die de Overheid aan God schuldig zou zijn, mag geen sprake komen. En op dat standpunt nu was het volkomen natuurlijk, dat tegenover het absolutisme der vorsten de demon van de volkssovereiniteit het hoofd opstak. Nu toch werd zulk een vorstelijke soverainiteit de oppermacht van één man of van één huis over heel de natie; en zoodra hiervan de schadelijke gevolgen tot het volksbesef doordrongen, was het slechts natuurlijk, dat men dit heerschen van één huis over alle huisgezinnen, van één persoon over alle personen, als ongerijmd en onaanvaardig opzij wierp, en er de stelling voor in de plaats schoof, dat alle huisgezinnen of alle personen saam de zaak beslissen zouden. Deze gedachte kan niet opkomen, zoolang allen saam God als soverain vereeren, en de Overheid optreedt als door Hem aangesteld. Maar als de Overheid de soverainiteit Gods opzij zet, om haar eigen soverainiteit op te richten, heeft het volk tegenover den eenling, de natie tegenover de dynastie gelijk, en moet wel, openlijk of in bedekten vorm, de volkssovereiniteit veld winnen. Daarom schuilt in dat „bij de gratie Gods" een zoo alles beheerschend beginsel, en is het zulk een doorslaand teken van zedelijk verval, als deze formule dooddoelt, en nog slechts als ziellose klank gebezigd wordt. Dat „bij de gratie Gods" is thans evenals het „God zij met ons" om onze munt, en het rppen van „de zegen Gods" in onze troonrede, niets dan een vrome fraseologie, die men bezigt, om tegenover het volk zekeren plechtigen vorm aan te nemen; maar al wat in deze heerlijke formule ligt uitgedrukt, valt buiten ons staatsrecht, en staatsrechtelijk wordt door de Overheid met deze beginselen in het minst niet meer gerekend. En dit is natuurlijk; want men verstaat deze formule zelfs niet meer. Als een vorst zich „bij de gratie Gods" keizer of koning

noemde, wierd dit allengs zóó opgevat, alsof zijn huis een bijzondere gunste van God had ontvangen, een soort privilege, en alsof nu dit Huis zich krachtens deze bijzondere gunste, de heerschappij over zulk een volk kon aanmatigen. Dat „bij de gratie Gods" zeggen wilde: „Ik regeer niet om mijne voortreffelijkheid, noch ter oorzaak van de grootheid van mijn Huis, maar alleen omdat God mij gebruikt als verantwoordelijk instrument om dat volk te regeren," werd niet meer ingezien. En tegen dit valsche bedoelde en valsche begrepen *droit divin* der koningen is toen de woede van het tot wanhoop gedreven volk toornend ingegaan, en heeft een ontzettend Godsordeel aan de dynastieën, die Hem verzaakt hadden, voltrokken.

Er is geen „droit divin" der dynastieën, maar een bij de gratie Gods regeren van alle Overheid, in Huisgezin en Staat. Vader en moeder regeren precies evenzo bij de gratie Gods als de vorst op zijn troon. Dat is de soverainiteit in eigen kring, die van God uitgaat, en in elken kring door God op hem gelegd wordt, die in dien kring het hoofd is. De vader in zijn gesin, de schipper op zijn schip, de Overheid in de landregering. Daarom geldt dit „bij de gratie Gods," ook volstrekt niet alleen dan, als de Overheid gekroond is, maar precies evenzo als de Overheid, gelijk in onze „Republiek der Geunierde Provinciën," een veel-hoofdige macht is, of wanneer, gelijk in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, de uitoefening der hoogste macht berust bij een president. Altoos toch wordt, onder welken vorm ook, door dat „bij de gratie Gods" dit uitgedrukt, dat het gezag door dezen vorst, dezen president of dit college niet wordt uitgeoefend, omdat ze zell die macht bezitten, of omdat het volk hun die gaf, maar eenzijdig, omdat die macht door God op hen gelegd is. Hiermee kan het natuurlijk uitnemend wel saamgaan, dat een vorst, gelijk de vroegere keizers van Duitschland, door keurvorsten gekozen wordt, of, gelijk de president, in Amerika en in Transvaal, bij volksstemming wordt aangewezen, mits men maar altoos wel in het oog houde, dat het volk de macht om deze keuze te doen, van God ontving, en dat de man die in het ambt komt, zijn gezag om te heerschen, niet van keurvorsten of kiezers, maar alleen van God ontvangt. Het demonisch beginsel van volkssovereiniteit zit dus volstrekt niet daarin, dat desnoods heel het volk zijn vorst of hoogsten overheidspersoon kiest, en in den meest democratischen zin geregeerd wordt; het onheilige en goddeloze beginsel begint dan eerst te woelen, als het volk, en de personen in dat volk, zich gaan inbeelden, dat ze de macht om altoos te handelen, buiten God om, uit eigen hoofde bezitten, en er altoos naar wilkeur over vervoegen kunnen. Napoleon de derde heeft jarenlang in Frankrijk als caesar en despoot geregeerd, niettegenstaande hij zich door „den wil van het volk" liet kronen; en omgekeerd is de Engelsche staatsregeling bijna geheel democratisch, ook al regeert Victoria er als afstammeling van haar vorstelijk Huis. De zonde der volkssovereiniteit kan nooit in den regeerijs-groeven liggen, maar ligt altoos uitsluitend in de theorie, die men predikt, en in het beginsel, waaruit men handelt. Ge slaat den bal dan

Ten slotte werd hij te St. Gilles in Languedoc door eenen woedenden volkshoop aangevallen en naar den brandstapel gesleept. Maar ook na zijnen dood werd zijne leer in vele streken, vooral van Gascogne, gepredikt. Tegen dezen aanhang van Bruijs schreef de aartsbisschop een geschrift, waarin hij de bisschoppen en aartsbisschoppen opriep om de dwalenden tot bekeering te roepen en de ketterij, desnoods met geweld, uit te roeien.

HENDRIK VAN TOULOUSE.

Hendrik van Toulouse was uit Zwitserland geboortig. Als jongeling ging hij in het klooster van Chiny, hetzij omdat hij de wereld en hare genuegen moede, de hoogere dingen zocht, hetzij omdat zijne ouders hem reeds als kind tot monnik bestemd hadden. Niet lang is hij in het klooster gebleven, want hij verlangde een werkzaam leven. Als boetedrijver trok hij in zijn monnikspij het land door, de waarheid der Heilige Schrift verkondigende. Op zijne reis nam hij zijnen intrek bij de burgers of landlieden, aan wie hij het Woord Gods verkondigde, en was dan tevreden met alles, wat men hem voorzette. Het eerst trad Hendrik en Lousanne op. Vandaar begaf hij zich naar het Zuiden van Frankrijk, waar velen zich bij hem voegden en onder zijne leiding, eene *Apostolische vereniging* vormden. Wanneer hij reisde, droegen zijne toelagenooten een kruisvaandel voor hem uit. Waar hij kwam predikte hij boete en bekeering en waarschuwde tegen schijnheistendoms. Later trok hij te velde tegen de slechte geestelijken, wier schandelijk leven hij vrijmoedig aantastte. Groot was zijne weispredikendheid. „Zelfs een steenen hart" zeide men, moest door zijne taal zacht gemaakt worden." In 1116 vroeg en kreeg hij van den bisschop toestemming, om gedurende den vastentijd in de stad en in het bisdom Mants te prediken. Bisschop Hil-

debert had zooveel van mans boetedijking gehoord, dat hij het wenschelijk vond, dat Hendrik ook in zijne diocese predikte. Hij gebood dus den priesters, den boetgezant tijdens zijne afwezigheid te steunen. Hendrik trad dan ook op onder een ontzaggen toeloop van volk. Ook de jongen geestelijken voegden zich bij hem. De hooge geestelijkheid echter weerstond Hendrik en trachtte hem te verdrijven. Het gelukte hun echter niet. Veelver was zijn invloed. Eerst bisschop Hildebert wist met zachtheid den prediker buiten zijn gebied te krijgen. Deze toog naar het Zuiden van Frankrijk, waar Hendrik de Bruijs had geleerd. Met erat kwam hij tegen vele vervalschungen van het Christendom op; vooral tegen de vereering der heiligen. Terwijl hij in Provence was en een grooten aanhang won, traden de bisschoppen krachtig tegen hem op. Eindelijk viel hij in handen van den aartsbisschop van Arles, die hem in 1134 voor het concilie van Pisa bracht. Deze vergadering verklaarde hem schuldig aan ketterij en veroordeelde hem tot gevangenisstraf. Na eenigen tijd werd hij weer vrijgelaten, waarop hij opnieuw naar het zuiden van Frankrijk, naar Toulouse en Alby ging. Wederom kreeg hij grooten opgang onder alle standen. Doch paus Eugenius III kon dat niet langer gedoogen. Hij zond den kardinaal Albert en den abt Bernard van Claveau naar de streken, waar Hendrik predikte. Zij slaagden echter niet in nomenaard in hun pogen, om den invloed van Hendrik te keeren, voordat deze gevangen genomen en naar Reims gebracht was, waar hij in 1148 als ketter werd veroordeeld tot levenslange gevangenis en schrale kost. Na zijnen dood ontstond er eene hevige vervolging tegen allen, die zijne leer vasthielden, van welke velen den marteldood stierven.

DE GAAY FORTMAN.